

2. A munkavédelmi szemlék

A balesetek, egészségkárosodások megelőzésének sokrétű feladatai sorában egyik legfontosabb tennivaló a veszélyforrások, egészségkárosító hatások felkutatása és felszámolása, a veszélymentes környezet megteremtése. Ennek érdekében az alapvető követelmények folyamatos figyelemmel kísérésén túl szükséges a szolgálati-munkahelyek, a munkaeszközök állapotát, a tevékenység körülményeit időszakonként részletesen is megvizsgálni. Erre a baleset-elhárítási, munkavédelmi szemléken kerül sor. A szemléket a baleset-elhárítási és munkavédelmi ellenőrzések rendjét szabályozó 42/1976. (HK 31.) MN PÜSZF számú utasítás rendelkezései alapján kell lefolytatni. Mivel a feladatok végzése során az állomány biztonságát szolgáló berendezések megsérülhetnek, ott addig nem tapasztalt, új veszélyek keletkezhetnek, ezért a katonai szervezetek a szemléket legalább negyedévenként, az önálló ipari jellegű tevékenységet folytató szervezetek pedig havonta szervezzék meg és végezzék.

A baleseti veszélyek megjelenési formái, azok jellege igen változatos, jelentős részük a tevékenységre, a szolgálat-, vagy munkahelyre jellemző, így felismerésükre, az ellenük való védekezés módszereinek meghatározására egyetlen szakember sem vállalkozhat egyedül. A baleset-elhárítási és munkavédelmi szemle akkor lesz igazán hatékony, ha azt a vizsgált terület valamennyi sajátosságát ismerő bizottság végzi el. Ezért *a bizottságban minden* esetben vegyen részt:

- a parancsnok, (igazgató) vagy helyettese, illetve az általa megbízott szolgálati személy;
- a baleset-elhárítási, munkavédelmi megbízott;
- az egészségügyi szolgálat főnöke;
- a vizsgált szakterület, munkahely által érintett fegyvernemi szolgálatiág-főnöke;
- polgári dolgozókat is foglalkoztató munkahelyek szemléje esetén a szak szervezeti bizottság társadalmi munkavédelmi felügyelője.

A bizottság munkája szakértő bevonásával tovább javítható. Növekszik a szemlebizottság megállapításainak tárgyilagossága azáltal, hogy az egészségkárosító hatások nagyságát, a veszélyeztetettség mértékét *műszeres mérésekkel* határozzák meg.

A szemle előkészítése

A szemle nem lehet szemlélődés, a baleseti veszélyek feltárása nem alapulhat a véletlen felismeréseken. A bizottság jó munkájának előfeltétele a szemle megfelelő előkészítése. A szemlére kijelölt bizottság mindenképp előtt tájékozód-

jon a vizsgálandó területről, a tevékenység jellegéről és körülményeiről. Ismer-
nie kell a baleseti helyzetet is, így a bekövetkezett balesetek számát, azok főbb
jellemzőit, okait. Több azonos okra visszavezethető, vagy azonos természetű,
esetleg rövid idő alatt bekövetkezett nagyszámú baleset meghatározza a vizs-
gálandó főbb irányait. Ugyancsak tájékozottság alapján kérhető fel közremű-
ködésre a megfelelő végzettségű szakértő, illetve elkészíthetők a szükségesnek
ítélt, egyszerűbb műszeres vizsgálatok.

A szemlék lefolytatása előtt a baleset-elhárítási és munkavédelmi intézke-
dési terveket is tanulmányozni kell annak érdekében, hogy értékelhető legyen
azok időarányos teljesítésének mértéke, a biztonság tervezett változtatások köre.
Át kell tekinteni az előző szemléken felvett jegyzőkönyvek megállapításait, a
megszabott feladatokat, így ellenőrizhető az intézkedések végrehajtása, de érzé-
kelhető a feladatteljesítés biztonságában mutatkozó fejlődés is. Tanulmányozni
kell a Parancsnoki Baleset-elhárítási és Egészségvédelmi Utasítás (Vállalati
Munkavédelmi Szabályzat) vonatkozó előírásait, a szemle során pedig vizs-
gálni kell azok érvényesülését, az abban megszabott feladatok teljesítését.

A szükséges tájékozottság megszerzése után el kell készíteni a szemle ter-
vét, amelyben rögzíteni kell a szemle lefolytatásának menetét az egyes bizott-
sági tagok feladatait. A szemle területeinek meghatározásánál vegyük figye-
lembe a vizsgált terület veszélyeinek jellegét, a balesetek természetét, az eset-
leges új eszközök üzembe állítását. A szemle terveit a parancsnok hagyja jóvá.

Kiterjedt üzemek, sokféle, vagy bonyolult feladatokat ellátó műhelyek
szemléje alkalmával ne törekedjünk minden eszköz, technológiai folyamat,
valamennyi baleset-elhárítási és munkavédelmi tevékenységi terület átfogó el-
lenőrzésére. Az ilyen esetekben célszerű a szemléket szakosítani. Biztosítani
kell azonban azt, hogy időszakonként a katonai szervezet teljeskörű munkavé-
delmi vizsgálata megtörténjen.

A szemle lefolytatása

Mivel a baleseti veszélyek, az egészségkárosító hatások legtöbbször az
üzemelő berendezések fizikai tulajdonságaiból adódnak, így azok jellege üzem
közben válik nyilvánvalóvá. Fontos tehát, hogy a baleset-elhárítási munkavé-
delmi szemle üzemi körülmények között folyjon, anélkül, hogy a tevékenység
szokásos menetét megzavarná.

A szemle alkalmával mindenekelőtt ellenőrizni kell a szükséges okmányok
meglétét, illetve a biztonságos és egészséges munkavégzés érdekében korábban
végzett kötelező tevékenység bizonylatolását (dokumentálását).

A biztonságos feladatteljesítés személyi feltételei kialakításának fontos
eleme a veszélyek természetének a baleset-megelőzés szabályainak elsajátítása.
Az oktatást, vizsgáztatást oly módon kell dokumentálni, hogy abból rekonstru-
álható legyen az oktatott tananyag, illetve az elsajátítás foka. Szemlék alkalmá-
val ellenőrizni kell az oktatással kapcsolatos okmányok vezetését. Az oktatás
katékonyságáról célszerű szűrőpróba szerűen a helyszínen, az állománnyal foly-
tatott beszélgetés során is tájékozódni.

Ellenőrizni kell a személyi állomány egészségügyi alkalmassági vizsgálatai-
nak megtörténtét: az új belépők vizsgálatait, valamint az előírt időszakos or-
vosi vizsgálatok végzését, az eredmények okmányolását.

Meg kell győződni arról, hogy nőket, illetve fiatalkorúakat nem alkalmaz-
nak-e olyan beosztásokban, amelyekre foglalkoztatásuk tilalma kiterjed.

A helyszínen kell tájékozódni az előző szemle óta bekövetkezett balesetekről, a kivizsgálási, jelentési kötelezettségből adódó feladatok teljesítéséről, a baleseti napló pontos vezetéséről.

Ellenőrizni kell a műszaki jellegű dokumentumok: a gépkönyv, a kenési, karbantartási utasítás meglétét, Meg kell győződni a kezelési utasítások, a figyelmeztető, tiltó táblák kifüggesztéséről, helytálló tartalmukról, a tájékoztatás egyértelműségéről.

A szemle egyik legfontosabb mozzanata a berendezések, gépek, eszközök vizsgálata. Ezt üzemeltetés előtt, nyugvó helyzetben is el kell végezni, amikor a berendezés tulajdonsága, fontos jellemzői részletesen és zavartalanul tanulmányozhatók. A veszélyek jelentős része azonban üzem közben, a működtetés gondos tanulmányozása során fedhető fel.

Sok esetben a baleseti veszélyek a működtetés körülményeiből adódnak, ezért nem elég a berendezéseket önmagukban vizsgálni, hanem tanulmányozni kell az eszközöknek a technológiai folyamat más eszközeivel, illetve a környezettel kialakuló kapcsolatát, kölcsönhatását is. A technikai eszközök, a technológiai folyamatok baleset-elhárítási és munkavédelmi szemléje során vizsgálni kell:

- a működtetés, a kezelés, a kezelői környezet, a szerelés, javítás, karbantartás biztonságát;
- a munkaeszközök, szerszámok megfelelő kivitelét és állapotát;
- kiterjedt rendszerek információs (jelző- riasztó-) berendezéseinek megbízhatóságát;
- védőberendezések, egyéni védőeszközök meglétét, alkalmazását, hatékonyságát;
- a védőétel, védőital ellátottságát;
- az anyagmozgatás. tárolás biztonságát, a nehéz fizikai munka kiküszöbölését;
- a feliratok, adattáblák meglétét, megfelelő kivitelét.

Meg kell győződni arról, hogy a feladatteljesítés során nem kerül-e a munkatérbe a megengedtnél nagyobb mennyiségű, egészségre ártalmas anyag, nem állhat-e elő tűz és robbanás keletkezésének veszélye.

A technikai eszközök megbízható állapotán túl szükséges, hogy a környezet zavaró hatása, vagy alkalmatlansága ne veszélyeztesse a feladatteljesítés biztonságát. Ezért szükséges az épületek, a szolgálati- és munkahelyek belső terének gondos vizsgálata is. Ezen belül vizsgáljuk, illetve mérjük meg:

- a közlekedő, valamint az anyagmozgatási útvonalak állapotát;
- a szellőzés szükségességét, kialakítását és hatékonyságát;
- a munkahelyi megvilágítás minőségét;
- a kialakuló zajszintet, a zajvédelem szükségességét és megvalósulását;
- a klíma jellemzőket;
- a lépcsők, hágcsók, emelvények, aknák, csatornák állapotát;
- a padlás falburkolatok állapotát;
- a munkahelyi rendet, a tisztaságot;
- az energia hordozó vezetékek biztonságos állapotát;
- az érintés-védelem, villámvédelmi ellenőrzések, szabványossági felülvizsgálatok megtörténtét.

Különös gonddal kell eljárni a veszélyesnek minősített berendezések szemlésekor.

Meg kell győződni:

- az előírt hatósági ellenőrzések megtörténtéről;
- a biztonsági berendezések működőképességéről;
- a kezelési jogosultságról (a kezelők képzéséről);
- a menekülési utak, vészkijáratok használhatóságáról;
- a szakszerű elsősegélynyújtás lehetőségéről.

A baleset-elhárítási és munkavédelmi szemle alkalmával győződjünk meg a szociális létesítmények meglétéről, vizsgáljuk meg alkalmasságukat, a továbbfejlesztés lehetőségeit.

A baleset-elhárítási és munkavédelmi szemléről jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyv tartalmazza a megállapításokat, de abban kell meghatározni a szemlén feltárt hiányosságok felszámolásának feladatait, a végrehajtásért felelős személyeket, a határidőket. A szemlejegyzőkönyv tartalmával a parancsnok értsen egyet, azt hagyja jóvá.